

UČITELJSKI LIST

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

Izhaja 1., 10. in 20. vsakega meseca. — Slovenski rokopisi naj se pošiljajo na uredništvo v Sežani na Krasu, hrvatski na naslov: Vinko Šepić, nadučitelj u Buzetu. — Izdaja „Zveza slovenskih učiteljskih društev v Trstu“, za uredništvo odgovoren Silvester Pertot. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane L 24.— Upravništvo v Trstu (3) ulica Molin grande 16, l. n. — Tekočí poštni račun. — Tiska Tis'arna Edinost v Trstu.

Št. 13.

V Trstu, dne 1. maja 1923.

Leto IV.

HAMLETSTVO

Kralj: Omahovanje med močjo
in voljo ničesar ne stori!

(Sheakespeare.)

Da se Anglosasi vzdržujejo kot gospodarji sveta, je mnogo pripisati njih vzgoji, ki je v marsičem popolnoma nasprotna oni, ki jo pozna evropski kontinent. Glavni trije tipi vzgoje, kmetiški, delavski (mestni) in takozvani meščanski («višjih» slojev) se tudi pri Angležih lahko opazujejo, vendar je anglosaška vzgoja prosta omejene umske naobrazbe, tako značilne za ostalo Evropo, in skozi in skozi trezna, za življenje prirojena. Zdravje, samotvornost in svoboden razvoj sil gojenčevih so cilj vzgoje pri Angležih. Higijenskim zahtevam odgovarjajo stanovanja v domovih za eno ali dve rodbini, primerna hrana in zadostno gibanje na zraku, samotvornost se zasleduje s tem, da se mladina ne ubija z vsemogočimi pojmi, ampak da se uči praktično in da predstavlja naučeno vedno kos kruha, ne da bi se otroci zanašali na premoženje staršev, svoboden razvoj gojencev pa se pospešuje z javnim podpiranjem sposobnih in nadarjenih, ki se pri nas najraje zatirajo. Zato ni nič čudnega, če ni angleško šolstvo niti zdaleka tako — dovršeno, kot je na pr. nemško.

Nemško šolstvo in njegova vzgojna načela so bila žal predolgo merodajna tudi pri nas, kakor smo od Nemcev prevzeli ono smešno samopoveličevanje radi izobrazbe. Škoda intelektualne vzgoje se najbolj čuti pri onih, ki so bili največ časa pod vplivom šole, pri izobražencih. Um, nagačen s popolnoma nepotrebnimi stvarmi, povzroča skepso, lomi podjetnost in ubija iniciativo. Najhujše zlo pa je, da dolgotrajne študije stvari, za katere nima človek razpoložena in zvanja, polagoma razrahljajo živčevje in človeško hotenje. Kaj je človek brez volje?

Nemški šolski sistem, ki ga poznamo še preveč, je tudi in še posebno med učiteljstvom mnogo škodoval. Ohromel nas je, vklenil našo dejavnost in voljo, prepojil z dvomi in omahovanjem, napravil nestalne in odvisne, da ne moremo nikamor, četudi morda jasno vidimo, kam bi morali. Dasi je skozi in skozi intelektualen, vendar nam ni dal niti onega najnujnejšega razumevanja stvari, ki so okrog nas in preko katerih bi morali videti kakor z gore, medtem ko nam je čaral pred oči neznatne malenkosti ter nas slepil, kako da so velike in važne.

Ni prav nič čudnega, če je učiteljstvo, ko pridejo trdi časi, mahoma ob svojo samozavest, ob vso samostojnost in se pusti strahovati nele od dogodkov, ki so navidezno težki in usodni, navidezno, pravimo, marveč tudi od oseb, ki si dovoljujejo pravice, ki jih jim ni nihče dal in ki zlorablajo svoja mesta za stvari, za katere vendar še obstoji odgovornost. Učitelj, ki mora baje uživati ugled, kakor se uradno trdi, in ki ga pri ljudstvu tudi običajno uživa, ker je njegov stan koristen, sestavljen povečini iz vrlih, nesebičnih, požrtvovalnih in neomadeževanih ljudi, tak učitelj je danes ponekod socialno popolnoma degradiran, da se smejo znašati nad njim uradni pisarji dvomljive moralne vrednosti, brez smisla za vse, kar je izven njihove domišljavosti in brez poznanja najenostavnejše dostojnosti, da o zakonu niti ne govorimo. Kar se ponekod godi, ni več postopanje — upravičeno ali ne — proti poedinim učiteljem, ampak poniževanje vsega učiteljskega stanu, zato pribijamo na tem mestu žalostno dejstvo. Koliko in komu bo to poniževanje koristilo, ne vemo, čutimo le, da je pelin za učitelja.

Reklo se bo, da smo v prehodni dobi in da je v takih časih vse mogoče. Tudi je res, da se lahko vlada z različnimi sredstvi, s pravičnostjo in z zakonom, s popustljivostjo in s trdo pestjo. Toda so gotove meje in prav v dobah «močnih» vlad so najlaže mogoče nevarne, škodljive zlorabe. Ker je učiteljstvo nele skrajno odgovorno in tudi odgovornosti si popolnoma v svesti, razen tega po vaseh na najvidnejših mestih, da se mu nadzira lahko slednji korak in slednja beseda, se zlorabe tudi lahko preprečijo, se lahko napravi konec poniževanja stanu.

Niso vesele razmere, v katerih živimo, toda braniti se moramo najprej sami, ker drugi nas ne bodo. Da nas ne ponižujejo do tega nimamo pravice le kot osebe na uradni mestih, v javni službi, marveč že zgolj kot ljudje. Tu pa je naš «ceterum censeo» vedno isti: se prizadevanje učiteljstva je zaman, če ni enotno, če ni skupne volje, kakor so skupni naši interesi. Skupna obramba je mogoča le v organizaciji in tisti, ki se tega ne zavedajo ter gredo svoje poti, greše na naš vseh in tudi sami nad seboj. Drugi greh pa, ki ga čutimo, je greh mladih v naših vrstah, — ne vseh, a mnogih. Naraščaj ne povzema, kakor bi moral, predvsem v svojem lastnem interesu, organizacijskega dela tam, do kjer so ga dovršili oni starejši tovariši, ki so z žrtvami

snovali stanovska društva. Skepsa prerašča mladost, ne tako veliko, končno veljavno razumevanje vsega, kar vidimo in živimo, kar pa je prazno in brez vsebine in brez smisla. V tej skepsi tonejo najboljše sile, se razkrajajo brez koristi in povzročajo razkroj, zakaj ne dobrega ni, ne pravega, ne lepega, strupena roža je življenje in drobno delo nevredno velikega človeka, zato nepotrebno in smešno. Namesto da bi naš stanovski naraščaj stopal zdrav in krepak na

mesta, na postojanke, ki jih prazni beg časa, namesto da bi mladi tovariš v društvenih odborih, v Zvezinih listih, v pevskem zboru in povsod, kjer nas življenje kliče, prispeval po svojih močeh, omahuje, tip modernega inteligenta, med voljo in močjo ter strastno iskaje izteza roke v praznino.

Naši mladi gredo hamletske poti, razdejane od skepse in nemoči. Bilo bi veliko zlo, ko bi šli vsi po njih.

IPAK

Ipak još nije utrnila u nama u Istri staleška svest, kolegijalnost i milosrdje... Živimo već predugo u buri i oluji, gledamo danomice čine nemilosrdja, okrutnosti i divljaštva, ipak još nije ugasnula u našim srcima ona sveta iskra čovečnosti i čovekoljublja; nije u nama ugasnuo plam ljubavi i milosrdja, što je dika svakog učitelja-ice. To sve pokazasmo u dan pogreba našeg nezaboravnog druga g. Licula. Tu pokazasmo, da u pravoj zgodi znademmo pokazati, da nije kolegijalnost i staleška svest prazna reč u našim ustima; pokazasmo, da — krv nije voda! — Tu je iskra — nek postane plamom i vatrom; tu je kvas — nek bude hleb! Ne sustajmo, jer prekoračismo najgore; ne zdvajajmo, pošto svet i mi sami dolazimo k sebi; dolazimo k čovečnosti i čovekoljublju. Dosti vidismo, dosti doživismo i prokušasmo; dodjosmo do uverenja, da plemenitost srca jedino je kadro nas kao osobe, ljudstvo i narode rešiti sadašnjih zala, te dovesti nas sve na stepen sreće i blaženstva. Ona sveta iskra u nama da ne ugasne, nego da pregnemo, da se rasplamsa u plamen, da sveti i grije naše obitelji, našu školu i okolinu.

Milosrdje, nesebičnost, čovekoljublje jesu tri temeljna ugla prave sreće i uslov bolje, lepše budućnosti sadašnjeg i budućeg pokolenja. U ovome znamenju pobediti ćemo zatornike ljudske sreće i grobokope ljudskog mira i blaženstva. Oh, kako je slatko činiti iskrnjemu dobro i pružati mu ruku pomoćniku! Nema veće slasti negoli brisati suze bednicima i zalosnima! Oh, kako se čovek čuti sretnim u duši kad je utro i jednu suzu nevoljniku! Ko to od nas oćutio nije?! Pa svi, jer smo ipak još — ljudi! Jesmo i još nije sve ugasnulo u ljudskom srcu.

DIRETTORE DIDATTICO

Z uvedbo italijanskega šolskega zakona v nove pokrajine — kar se bo zgodilo najpozneje z novim šolskim letom — bo doživelo šolstvo tukajšnjih krajev marsikatero preuredbo, ki bo globoko zarezala v njegov dosedanji ustroj. Sprejem osnovnih šol v lastno administracijo od strani posameznih občin bi pomenil na pr. za naše šolstvo naravnost usodepoln udarec. Mogoče pa, da se ta in še druge spremembe vendarle ne bodo udejavile, in sicer radi tega, ker so imeli z njimi že v starih pokrajinah zelo slaba izkustva ter se zato dela z vso resnostjo tudi tam na preustrojitvi dosedanjega šolskega zakona, posebno kar se tiče dveh važnih vprašanj: šolske administracije ter šoloobveznosti.

Upanje je tedaj, da se bodo te reforme izvedle še pred uvedbo ital. šolskega zakona v naše pokrajine, ker drugače bi prišli v marsičem prav gotovo z dežja

Uprimo umovanjem i voljom, da ona iskrica božanska u našim srcima ne ugasne, nego da postane vatrom, što će nam užgati čitavo srce i dušu — čitavo naše biće. Utucimo divljaka u sebi, pa tražimo svaku zgodu da nešto dobra i plemenita iskažemo prijatelju i drugu, susedu i iskrnjemu, jer samo ovako i ovim putem dolazi se do prave sreće osobne i ljudske. Činimo dobro i budimo milosrdni, da sebi tako pribavimo časove lepog duševnog raspoloženja, da tako plemenitosti čineći probudimo u svom srcu čoveka uzvišenih čuvstava. U tome budimo sebičnjaci: sebe radi i radi svoga zadovoljstva i plemenitih čuvstava iskazujemo zborom i tvorom ljubav do brata, kolege, prijatelja, — do čoveka.

Činimo ovako osvedočeni, da samo ljudi dobra srca uistinu žive i jesu zaista sretni. Mi ne vidismo stvara ledena srca, što ne pozna milosrdja a da se čuti zadovoljnim; ne vidismo okrutnika i sebičnjaka, a da bi bio uistinu sretan... I bogati su možda, a ne vide oko sebe nevoljnike i nesrećnike; gledajući ih ne gane im se srce na samilost. Što da ih onda usrećuje? Vino, gozbe, raskoš? Vidimo sve i ovakove kako prolaze, pa znamo, da ne živi čovek samo o kruhu. Ovo drugo što zaista hrani čoveka jesu dela milosrdja, čuvstvo samilosti i ljubavi do iskrnjega. Bez altruizma čovek nije plemenit, bez njega svet će ostati pustinjom i dolinom suza. U tomu valja da prednjače uzgojitelji i učitelji. Budimo zato plemeniti, da sebe plemenimo i osrećujemo, a ujedno one, koji u nas gledaju i koji traže od nas da budemo — ljudi, koje traži i očekuje ljudsko oko i srce. U tome leži naša moć i važnost našeg zvanja. U plemenitosti našeg srca jeste zlatni ključ, kojim ćemo otvarati i železna vrata okrutnika i nasilnika i divljaka...

pod kap. O teh važnih vprašanjih se je od naše strani že mnogo razpravljalo, zato ni naš namen, da bi se danes spuščali v potankosti o dobrih in slabih straneh obeh zakonov, hoteli smo le mimogrede pokazati na najbolj senčne strani italijanskega zakona.

Z upeljavo novega šolskega zakona dobimo precej važno spremembo tudi v didaktični ureditvi osnovnega šolstva. Dosedanji šolski okraj odpadejo, a namesto njih se uvedejo številna šolska okrožja. Ukinejo se pa tudi dosedanja šolska vodstva, in skupina šol bo tvorila v učenem pogledu enoto: šolsko okrožje. Dosedanji centralistični sistem okr. šol. svetov izgine, izvede se decentralizacija, toda ne popolna, kajti več šol skupaj bo osredotočenih zopet v šolskih okrožjih. Na čelu takega šolskega okrožja bo «direttore didattico», nekaj malj nadzornik po naše. Posamezne šole ne bodo imele v didaktičnem oziru direktne stika z okr. šol. nadzornikom, am-

pak z didaktičnimi ravnatelji, kateri bodo zopet direktno podrejeni okr. šol. nadzornikom, ki ostanejo tudi še nadalje na svojih mestih. Ta uredba ne bo potemtakem v bistvu nikaka reforma, ampak bo sprememba le bolj formalnega značaja. Med dosežanja šol. vodstva in okr. šol. svete stopijo le nekaki posredovalci: didaktični ravnatelji. — Dvomimo, da se bo s to reformo izboljšalo naše šolstvo, že radi tega ne, ker se mu z eno roko da, kar se mu je z drugo roko približno ravnokar vzelo, toda tudi škode ne bo velike, kajti v bistvu ne bo to nikaka posebna sprememba. Vsaj kar se tiče italijanskih šol tukajšnjih krajev, reforma ne bo velike važnosti. Drugače pa izgleda zadeva z ozirom na slovanske šole. Ne smemo namreč niti za trenutek pozabiti, da so slovanske šole teh krajev velik «politikum»: kardinalna točka v vsem velikem kompleksu političnih vprašanj in sicer kakor za Italijane tako tudi za Slovane. Zato je za nas vsaka sprememba velikega pomena ter ne smemo mimo nobene z omalovaževanjem ali celo z nezanimanjem.

Da ne bo kakih nepotrebnih nerazporazumljenj, izjavljamo takoj, da smo v principu za vsako reformo, ki naj bi zboljšala stanje našega šolstva, pa naj si bo ta še tako korenita. Nismo v ničemer konservativci, ki bi tičali v kakih okostenelih predsodkih ter bi se raditega protivili vsaki novosti. Nasprotno, želimo si reform in predlagali smo tudi že številne spremembe na šolskem polju, toda pri teh smo imeli pred očmi vedno le pravi napredek in osamosvojitve šolstva iz birokratičnih spon. Nobena še tako neznatna reforma pa ne sme po naših nazorih dotakniti se osnovnih vzgojnih in učnih načel, ker vsaka taka reforma je prav gotovo škodljiva. Iz strogo pedagoškega stališča tedaj ta nova uredba ne bo prinesla nikake bistvene spremembe ter bi nas zato tudi pustila precej hladne.

Toda nekaj drugega moramo imeti pri tem vprašanju pred očmi. Ta nova uredba zadevuje namreč indirektno tudi našo organizacijo ter jo postavlja pred težko preizkušnjo. Mislim s tem imenovanje didaktičnih ravnateljev. Kriterij, ki ga bo zasledo-

vala vlada v izbiranju in določanju teh malih nadzornikov, kar jih bo prišlo v poštev iz vrst slovanskega učiteljstva, bo prav gotovo povsem drugačen od onega, ki ga zasleduje v tem pogledu naše organizirano učiteljstvo. Naše stališče gre izključno za tem, da morajo osebe za ta važna mesta imeti vse pogoje, ki bodo garantirali za pravi dvig našega v zadnjih letih tako težko prizadetega šolstva, stališče vlade pa stremi, kakor smo videli in vidimo vsak dan na številnih zgledih, večkrat za nečem povsem nasprotnim.

Tudi sedaj smo že v naprej prepričani, da se ta imenovanja ne bodo izvršila po zgolj pedagoških vidikih, raditega moramo že za časa precizirati svoje stališče.

Mi vidimo pravilno rešitev tega vprašanja le v tem, da gredo ta imenovanja skozi Zvezo. Ne mislimo mogoče s tem, da predloži Zveza vladi svojo listo; taka zahteva, četudi povsem naravna, bi bila z ozirom na današnje bolne razmere zelo naivna in naravnost smešna. V mislih imamo drugo pot, ki se da realizirati. Dolžnost vsakega posameznega organiziranca, ki bi prišel od strani vlade v poštev za to imenovanje, je, da z ozirom na kriterij, ki ga zastopa Zveza v tem pogledu in z ozirom na njegove odnošaje napram organizaciji, pred sprejemom tega mesta prepusti zadnjo in odločilno besedo Zvezi. S tem korakom pokaže organiziranec pravo razumevanje organizacije, ta pa se lahko uveljavi tako, kakor ji gre po vsej pravici. S tem manifestiramo svojo moč, ki jo imamo v organizaciji; veliko moč, katere pa nismo znali vedno in povsod uveljavljati...

Rekli smo že v začetku, da bodo imenovanja didaktičnih ravnateljev preizkušnja za Zvezo. Pokazimo, da znamo bolj ceniti moralčno vrednost od materialnih koristi. Za vrednega organiziranca ne sme biti skleda leče nikdar argument.

B. M.

Pri p. uredn.: Zvezino vodstvo je mnenja, da so taki nazori idealno mislečih tovarišev samo — glasba prihodnosti...

ZOPET SAMOPOMOČ

Kako velika je potreba, da si ustanovimo v svoji organizaciji zalog «Samopomoč», vidimo že iz tega, da smo že nešteto krat o tem govorili in naših sestankih in zborovanjih, da je o tem pisalo naše glasilo in smo pred mesecem priznali to potrebo z dejanjem, ko smo v nekaj dneh zbrali lepo vsoto za nesrečno tovarišico. Na delegacijskem zborovanju v Vipavi je predlagal tov. K. Pahor po želji tržaškega učiteljskega društva, da bi se ustanovil pri «Zvezi» poseben fond, s katerim bi se pomagalo obolelim in drugim potrebnim članom organizacije. Predlog je vzbudil veliko zanimanja. Povdarjalo se je, da je zadeva nujna. Slišali so se glasovi, da je treba pomagati učiteljskim sirotam, vdovam, vpokojencem in skrbeti, da bo moglo iti bolno učiteljstvo v zdravilišča itd. Koncem debate se je sprejel predlog, da tržaško učiteljsko društvo zadevo temeljito prouči, sestavi pravila in jih objavi v «Učit. listu». Tovariša I. Daneu in K. Pahor, katerima se je poverila ta naloga, sta sestavila pravila in trž. učit. društvo jih je

poslalo Zvezinemu vodstvu z izjavo, da se v principu strinja s predlogom o «Samopomoči», ki se je sprejel na del. zborovanju v Vipavi, in predlaga, da se poviša mesečna članarina članov na 6 L in naj se s poviškom 1 L ustanovi fond «Samopomoč».

Vodstvo «Zveze» je v seji 13. dec. 1921. sklenilo, da se poslana pravila prouče in objavijo v «Učit. listu» v razpravo. Pravila se niso objavila in «Samopomoč» se je odložila. Prevelik je bil strah pred povišanjem stanovskega davka, imela ni gorečega zagovornika in prehiteli sta jo drugi enako potrebni in lepi ustanovi, Zvezin pevski zbor in tiskarna.

Pri zadnji seji upravnega odbora 29. marca pa smo se zopet spomnili «Samopomoči» in sklenili, da pride na dnevni red pri letošnjem del. zborovanju. Povod je dala zbirka za okradeno tovarišico, ki je prav dobro uspela in pokazala, da zalog «Samopomoč» ni le potreben, temveč tudi mogoč, ker v nas še živi ljubezen do tovariša in tovarišice, katero je zadela nesreča.

Ustanovitev «Samopomoči» je torej potrebna in mogoča. Ako si ne ustanovimo vira, kjer bomo v potrebi zajemali, bo morala slediti prvi zbirki, druga, tretja, nebrcij, česar ne bomo zmogli, ker zbiranje zadene le nekatere in utruji. Tudi mora biti že v skrajni sili, kdor se odloči in nastopi težko pot in prosi, da bi se zanj zbiralo. In včasih je pomoč tako nujna, da je najhitrejša zbiranje prepočasno. Lažje je tudi plačevati redne majhne prispevke kot ob času zbiranja, ki pade lahko na zadnje dni meseca, odšteti večjo vsoto. In še to. Zbirka je nekaj izjemnega, negotovega, mi pa potrebujemo stalnega, gotovega pribežališča, katero moramo vsi graditi in zgraditi in h kateremu se bo lahko vsak zatekel, ko bo v potrebi.

Temelj «Samopomoči» moramo položiti na letošnjem del. zborovanju, ki bo prve dni julija v Gorici. Do takrat pa dobro premisli zadevo vsak posebej in pretehtajmo jo skupno na dru-

štvenih zborovanjih. Nasveti in predlogi naj se objavijo v našem glasilu, da se bodo lahko vpoštevali pri sestavljanju pravil in ne bomo v Gorici šele cincali in slednjič odstopili zadevo zopet kakemu odseku ali pa po zborovanju zopet godrnjali nad sklepom delegacije ali se mu celo upirali.

Objavijo naj se tudi čimprej v «Učit. listu» spredaj omenjena pravila «Samopomoči», ki jih je sestavilo trž. učit. društvo, vodstvo «Zveze» pa naj bi poverilo kakemu tovarišu nalogo, da jih izpopolni in jih pravočasno izpopolnjena objavi v «Učit. listu», da jih bodo delegati poznali in lahko predlagali na zborovanju morebitne spremembe ali pa jih sprejeli nespremenjena.

Z ustanovitvijo «Samopomoči», ki bo vredna tovarišica drugih lepih ustanov naše «Zveze», bomo stopili v naši organizaciji za dobršen korak dalje, ki bo imel za naš stan neprecenljive moralne in gnotne koristi. **M.**

IZ ORGANIZACIJE

Goriško učiteljsko društvo je imelo 5. aprila t. l. zopet svoje zborovanje v Gorici, ki je bilo prav dobro obiskano. Res, s ponosom lahko zremo na našo tovariško edinstvo in starovsko zavednost. Le v edinstvi je moč, brez katere ne smemo računati, brez katere bi padel ves naš stvor v prazen nič, s tem pa tudi naši upi, naši smotri! Le skrbno gojimo to drevesce, da se nam razraste v mogočno drevo, ki ga najhujši viharji ne bodo mogli podreti na tla. Sicer je pa tudi res, da se zaupa naši požrtvovalnosti mnogo; a denar, ki ga žrtvuješ, ni zavržen, saj si z njim kupiš razvedrila, ki je vsakemu od nas potrebno tudi za naše zdravje.

Tovariš predsednik Lojze Urbančič pozdravlja prav iskreno vse društvenike, posebno pa predsednika «Zveze» tov. Ant. Germek, tovariša Punčuha in našega vrlega tovariša Milana Kerdo, ki je po dolgi in mučni bolezni zopet toliko okreval, da se je povrnil med učiteljstvo.

Z žalostjo se je spomnil prerano umrlega agilnega tovariša Vladimirja Korsiča, šol. voditelja v Št. Petru. Učiteljstvo je stoji počastilo njegov spomin. Kako je bil pokojni povsod priljubljen, priča lep pogreb. Naj počiva v miru!

Dalje je sporočil predsednik učiteljstvu, da je odbor razpisal tri nagrade za najlepše spise o polstoletnem delovanju našega okrajnega društva ter nujno priporočal, naj se takoj poprimejo peresa vsi tisti tovariši (ice), ki so zmožni tega dela.

Predsednik tov. Urbančič je stavil na glasovanje dva predloga, ki sta bila soglasno sprejeta in sicer:

1.) Potom predsedništvene deputacije tovarišev Urbančič - Mermolja - Rojč naj se odločno zahteva pri okrajnem šolskem svetu dolžna draginjska doklada za 6 mesecev.

2.) Isti naj izplača knjižničnemu odboru vse že poterjane prispevke za vzdrževanje okrajne učiteljske knjižnice za njeno popolno ureditev in pomnožitev z novimi strokovnimi in znanstvenimi knjigami.

Nato se je spomnil predsednik Zvezinega pevskega zbora, ki je nastopil na velikonočni ponedeljek v Vipavi in tudi dosegel krasen uspeh. S pevskim zborom so zopet pokazali učitelji in učite-

ljice javnosti, da so res prosvetni delavci na pevskem in dramatskem polju.

Končno omeni predsednik še v svojem nagovoru, da se je odposlalo iz društvene blagajne dogovorno s par odborniki 250 L organizirani kolegini v Istri, ki je bila okradena po brezvestnežu za 2000 L.

Predsednikovo poročilo je bilo z odobravanjem vzeto na znanje.

Temu je sledilo razpravljanje o zadnjih okrožnicah okrajnega šolskega sveta glede enotnega reševanja.

Razmišljalo se je tudi, na kak način bi se praznovala petdesetletnica društvenega obstoja. Za zdaj se je odstopila ta zadeva društvenemu odboru. Splošna želja vseh zborovalcev je pa bila, naj bi se vršila ta slavnost o počitnicah o priliki Zvezinega zborovanja v Gorici s sodelovanjem Zvezinega pevskega zbora.

Ker ni bilo drugih predlogov, zaključil je predsednik lepo zborovanje in določil prihodnje zborovanje prvi četrtek meseca maja t. l.

Idrijsko učiteljsko društvo je imelo 25. marca svoj redni mesečni sestanek. Tov. predsednica je poročala, da se je poslalo iz društvene blagajne za tovarišico v Volosko 50 L. Ta slučaj je dal povod, da se je izrekla želja po ustanovitvi «Samopomoči». Tov. Burnik je poročala o zbirki za tiskarno. Društvo ima 26 članov, ki so plačali do sedaj za tiskarno 1050 L. Pojasnilo se je, da se vplačani denar vsakemu obrestuje in se bo onemu vrnil, ki bi odšel iz dežele, ako bo to želel. Glede preureditve naše organizacije smo se izrekli za društva po podprefekturah in odseke za člane onih šol, ki spadajo po svoji legi skupaj. Pomanjkljiv «Ročni zapisnik» se je kritiziral, vendar so se obsojali oni, ki so ga vrnili. Konstatiralo se je, da se nekateri tovariši in tovarišice ne zanimajo ali premalo zanimajo za «Novi Rod», vsled česar ima v nekaterih krajih premalo naročnikov. Merda se dotični tovariši in tovarišice ne zavedajo, da s svojo brezbriznostjo škodujejo svojim učencem, svojemu ljudstvu in sami sebi. Ugibalo se je, kako bi se temu odpomoglo. Zvezino vodstvo se je sklenilo naprositi, da pošlje pravočasno program del. zborovanja, da bo mogoče o njem razpravljati na društvenem sestanku. Ker so vzele društvene zadeve preveč časa, se je odložilo

predavanje tov. L. Burnik «O jezikovnem pouku» na prihodnji sestanek.

Slomškova zveza v Idriji je imela svoje redno mesečno zborovanje dne 3. malega travna 1923 ob 11 uri dopoldne v Spodnji Idriji. Lep, pomladno topel dan velikonočnih počitnic je privabil k zborovanju skoro vse tovariše in tovarišice.

Po zdravrnem govoru predsednikovem je poročala tovarišica P. Leskovčeva o seji upravnega odbora Zveze v Trstu z dne 29. sušca 1923.

Nato pa je tovariš Rafael Gostiša kratko a stvarno očrtal življenje in delovanje enega največjih duševnih velikanov davno minulih dni. Predaval je o Galileo Galilei-u. S pomočjo zanesljivih zgodovinskih virov je ovrgeel razna neumestna in neopravičena očitavanja, naperjena proti Cerkvi in razgrnil jasno sliko o mišljenju in kulturnem stanju 17. stoletja, kar nam edino more služiti v pojasnilo in razumevanje procesa proti temu velikemu umu. Zborovalci so z zanimanjem sledili predavanju in v živahni debati izmenjali svoja mnenja.

Razno. Za dan prihodnjega zborovanja so navzoči zborovalci enoglasno izbrali 3. maj, ker je to skoro edini dan, ki nam preostane, da se tovariši prijateljski združijo ravnanje se po geslu: V slogi je moč.

Zborovanju je sledilo skupno kosilo in iskrena, neprisiljena prosta zabava.

Tolminsko učiteljsko društvo je zborovalo dne 18. marca pri Sv. Luciji.

Predsednik pozdravi navzoče zborovalce, graja pa one, ki se ne udeležujejo društvenega delovanja. Nato se spomni umrlega šolskega nadzornika Andreja Lašiča, ki je veliko prispeval in žrtvoval za razvoj tolminskega šolstva. Zborovalci vstanejo v znak spoštovanja do pokojnika.

Sledi predavanje tov. C. Drekonja o umetniški vzgoji. Po predavanju otvori tov. predsednik debato. Tov. Podgornik: Pri risanju bi morali posebno paziti na izobrazbo estetskega čuta, a učitelj mnogokrat ne najde poti. Potreben bi bil tečaj za risanje. — Glede petja pripomni, da nimamo pravzaprav nobene zbirke mladinskih pesmi, ki bi popolnoma odgovarjala potrebi. Pesmi so raztresene po raznih pesmaricah. Treba bi jih bilo zbrati in izdati.

K temu se oglasi predsednik: Tov. Podgornik je podal par misli o risanju in petju, zame pa je najvažnejši predmet spise. Predlagam, da bi posvetili ravno temu predmetu največ pozornosti.

Tov. Drekonja: Večina šolskih zbir nar. pesmi ima napako, da je tekst napevu namenoma skrupucan (zlasti napevom erotičnih pesmi). Risanje kot predmet ni pri nas tako upoštevano, kakor bi moralo biti. Čuti se disorientacija v metodičnem postopu risanja.

Spise je za nas zlasti s praktičnega in estetsko vzgojnega stališča najvažnejši predmet. Predlagam, da bi sestavili trije tovariši posebne referate glede poučevanja gorenjih predmetov.

Predsednik predlaga, da bi se o tem predavalo na prihodnjem zborovanju.

Referati se poverijo: tovarišu Kalanu petje, tov. H. Močniku risanje, tov. Matelič in Drekonja prevzmeta poročilo o spisu.

K debati se še oglasi tov. Podgornik, ki pravi, da bi bilo treba obračati večjo pozornost lepopisju.

Ni treba, da se zatira individualnost pisave; paziti pa moramo pri lepopisju in sploh pri pisanju na vzgojo estetskega čuta.

Dalje poroča predsednik, da je bil pred časom s tov. Jenkom v Vidmu na povabilo tov. Franzota,

predsednika učit. društva «Isontine». Tja so bila povabljeni vsa učiteljska društva naše dežele. Na zborovanju se je razpravljalo o skupnem delovanju z italijanskimi kolegi Julijske Benečije ter o pristopu vseh učiteljskih društev k «Assoziacione Magistrate Umberto Caratti». Društvo je strokovno.

Predsednik povdari, da se na sestanku ni nič sklepal. Za ali proti pristopu se odločimo na naših zborovanjih. Poleg tega je potrebno za pristop dovoljenje naše «Zveze». — Ne bi bilo napačno, da se v gospodarskih zadevah naslonimo na gorj imenovano društvo, drugače bi imeli vseeno prosto roko. O stvari se je treba odločiti; najbolje je, da storimo to danes.

Sklene se, da pristopi društvo k italijanski organizaciji A. M. U. C., ako v to privoli «Zveza».

Ker je obnovev potovalne učiteljske knjižnice zelo potrebna, sklenejo zborovalci enoglasno, da se za to vzame predujem na račun vojne škode.

Tovarišu knjižničarju se prizna nagrada za delo in sicer v znesku L 200, katere naj se mu izplačajo iz fonda okr. učit. knjižnice.

Za tovarišico v Istri se je nabralo 163 L. Predsedstvo bo pozvalo neudeležence, da vpošljejo prispevke.

Predsednik poroča, da prošnja za izredno podporo učitelstvu še vedno ni rešena.

Tov. H. Močnik opozori, raj bi se rešitev pospešila, ker se okr. šolski svet razide koncem meseca junija.

Predsednik pozove poverjenike, naj poročajo, kaj je z vplačilom deležev za učiteljsko tiskarno.

Poročilo pove, da je vplačanih malenkostno število deležev. Zborovalci sklenejo zaprositi okrajni šolski svet, da bi jim ta odtrgoval pri mesečnih plačah članarino, kakor tudi vsote na račun deleža.

Tov. Drekonja poroča, da je oboleli tov. Fon brez sredstev in da mu bo plača z aprilom ustavljena.

Predsednik se obveže, da bo prosil okrajni šolski svet, da mu nakaže čim prej znatno podporo.

Pri obravnavi članka «Kam» v Uč. L. se odloči večina zborovalcev za drugo pot.

Prihodnje zborovanje bo v maju ali juniju v Kobaridu.

Zborovanje «Učiteljskega društva za Trst in okolico» Opozarjamo vse tovarišice in tovariše, da se gotovo udeležite v nedeljo 6. maja ob 8½ zjutraj zborovanja v Svetoivanski šoli. Oni, ki jim je mar naša organizacija, naj pridejo že ob 8. uri, da se pomnimo o volitvah predsednika in delegatov. Zastopniki naših šol naj prinesejo s seboj imenik članov Šolske matice in naročnino, za vsakega člana po L 6.— — Za odbor: Podpredsednik: Vinko Trobec.

Goriško okrajno učiteljsko društvo zboruje dne 3. maja t. l. v Trgovskem domu točno ob 9.30 zjutraj. Dnevni red:

1. Predsednikovo poročilo.
2. Predavanje: Šolska higijena (Dr. R. Šfiligoj).
3. Počitniški enomesečni učiteljski tečaj v Rimu (Firenze - Perugia?).
4. Zvezino zborovanje v Gorici.
5. Volitev 15 delegatov za delegacijsko zborovanje.
6. Slučajnosti.

Popoldne ob 14. v šoli via Cappuccini predava Giovanni Lorenzoni: «**La decadenza e la preparazione del rinnovamento.**»

Vsakdo naj priglasí ta dan predsedništvu svojo morebitno udeležbo pri počitniškem poučnem tečaju

v Rimu (morda se določi še kakšen drugi kraj), da določimo organizatorjem vsaj približno število udeležnikov za potrebne predpriprave. Tovarišice in tovariši iz drugih krajev naj sporoče to takoj po dopisnici.

Zborovanje je obvezno. Vsak prejme tudi pismeno potrdilo o 100 L, vplačanem znesku za tiskarski sklad. Kdor še ni izplačal te svote, naj pospeši vsaj ta dan, ker: **«Enake pravice — enake dolžnosti!»** Pridite vsi! Na svidenje! — Predsedništvo.

V Mirnu, dne 19. aprila 1923.

Kolegima i kolegicama srca i duše. Naš dragi suzvanik Gašo Licul umro je u najkritičnije doba ne samo našeg naroda nego i njegove obitelji. Njegova supruga-udova danas prestrašeno i zabrinuto gleda u budućnost: kako da prehrani sebe i petoro neopskrbljene, a i nezdrave dece; plačući pomišlja, kako će uzgojiti decu. Braćo! Iskažimo počast pok. kolegij tako, da pomognemo jadnoj udovi namiriti barem pogrebne troškove. Naša društvena blagajna vrlo rado bi joj priskočila u pomoć kad bi mogla, ali ne može. Ipak nabavimo lep venac i neke druge troškove imadosmo, a to sve finansirala je neka naša privatna osoba. — Zato apeliramo na srce drugova, da u gornju svrhu priskoče našoj blagajni u pomoć dobrovoljnim prinosima, koje nek se šalju društv. blag. Martinu Ribarić-u u Slum kod Buzeta (presso Pingvente). Imena dobrotvorata objaviti ćemo.

Podjedno još i ovo: Sudrugovi! Jeste li namirili društvenu članarinu? Kad se sretate oko prvoga u mesecu, upitajte jedan drugoga: Oj, prijane! Jesi li već poslao na blagajnika u Slum članarinu? Ovako jedan drugoga opominjajmo na dužnosti.

Predsednik.

Imenik šol, ki v tekočem letu niso naročene ni na en izvod «Novega rodu».

1. Sv. Anton, p. Dekani; 2. Avber; 3. Artviže, p. Materija; 4. Bate; 5. Banjšice; 6. Batuje; 7. Sv. Barbara (odpovedala); 8. Budanje, p. Vipava; 9. Barka, p. Divača; 10. Berje pri Komnu; 11. Borjana, p. Breginj; 12. Breginj; 13. Col nad Vipavo; 14. Črniče; 15. Čezsoča; 16. Dekani; 17. Erzelj, p. Vi-

pava; 18. Gabrije, p. Ajdovščina; 19. Gojače, p. Črniče; 20. Gorjansko, p. Komen; 21. Gorjé, p. Cerkno; 22. Golac, p. Obrovo; 23. Gabrije, p. Sovodnje; 24. Hrušica, p. Podgrad; 25. Hernelje-Kozina; 26. Idersko, p. Kobarid; 27. Jagršče-Krnice, p. Bovec; 28. Jelšane (Istra); 29. Kostanjevica (Kanal); 30. Kozana; 31. Krtovče (zavrnjena I. št.); 32. Klanec; 33. Krvavipotok; 34. Kal (Postojna); 35. Kamno (Kobarid); 36. Lig (Kanal); 37. Lokovec (Čepovan); 38. Lokev na Krasu; 39. Livek; 40. Log pri Bovcu; 41. Gogje, p. Breginj; 42. Lazec, p. Cerkno; 43. Medvedjebrdo, p. Godovič (Idrija); 44. Movraž, p. Buzet; 45. Mavhinje, p. Dev. n; 46. Nemški Rut (Hudajužna); 47. Opatjeselo; 48. Otlica, p. Ajdovščina; 49. Št. Peter pri Gorici; 50. Podstenje, p. Trnovo; 51. Planina, p. Cerkno; 52. Ravnica (Solkan); 53. Renče pri Gorici; 54. Ročinj; 55. Razdrto; 56. Rodik (Kozina); 57. Robedišče, p. Breginj; 58. Ruti, p. Slap; 59. Slap, p. Vipava; 60. Sedlo, p. Breginj; 61. Sužid, p. Kobarid; 62. Sv. Križ pri Trstu; 63. Slivje (Istra); 64. Šempas pri Gorici; 65. Škofije - Plavje; 66. Šmarje pri Kopru; 67. Šembije, p. Knežak; 68. Šempolaj, p. Nabrežina; 69. Škocjan, p. Divača; 70. Škoflje, p. Vreme; 71. Škrbina, p. Komen; 72. Štanjel na Krasu; 73. Štjak, p. Dutovlje; 74. Tevče, p. Šmarje; 75. Tinjan, p. Škofije; 76. Trnje, p. Št. Peter na Krasu (I. št. zavrnjena); 77. Temnica, p. Kostanjevica na Krasu; 78. Tomačevica, p. Komen; 79. Trenta, p. Soča; 80. Tumljine-Laje, p. Grahovo; 81. Vrh, p. Opatjeselo; 82. Vojsko pri Idriji; 83. Vrabče, p. Št. Vid nad Vipavo; 84. Vrbovo pri Ilir. Bistrici; 85. Vrhpolje, p. Vipava; 86. Veliki dol, p. Komen; 87. Volčji grad, p. Komen; 88. Vojščica, p. Kostanjevica; 89. Vrsno-Krn, p. Kobarid; 90. Volče, p. Tolmin; 91. Zalošče, p. Dornberg; 92. Žablje, p. Sv. Križ-Cesta.

V Trstu, dne 25. aprila 1923.

Socialni tečaj Zveze se bo vršil tudi letos pri Sv. Luciji in sicer v tednu po delegicijskem zborovanju. Predavalo in razpravljalo se bo o sociologiji, nacionalni ekonomiji, vzgojeslovju, etiki in o izvenšolskem delovanju učiteljstva. S tečajem bodo v zvezi vaje pevskega zbora. Potrebne podrobnosti se bodo še poročale v listu.

FELJTON

SKANDINAVSKO PISMO

Lep je vaš jug, toda i sever ima svoje krase in čare: fjorde, fjele, jezera, snegove, morje, svetle noči in svojevrstne dneve. Življenje je pri nas drugačno nego doli na jugu: tišje, intimnejše. Izoblikovalo se je v okoliščinah in pod vplivi, ki jih na jugu ne poznate. Priđi s Skandinavcem v stik, in boš videl: dolgo, dolgo traja dekler ti odpre, ako se mu sploh zdiš zaupanja vreden, svoje duri. A ko ti jih enkrat odpre, se počutiš v njegovih svetlih dcmačiji zadovoljnega, in njegova žarka sreča prevzame tudi tebe.

—:—

Dolga je zima pri nas; dolga in otožna. Marčev sneg se odbija po rebrih v vijoličasti barvi. Natura počiva. Skandinavci smo z naravo kakor zrasli; živimi od njenih posebnosti, v katerih uživamo. V ostalem pa je pri nas vsakdo tudi vzgojen, ne le civiliziran; kultiviran kar se srčne

strani tiče bolj nego je to v navadi niže v Evropi. Srednjeevropejci so hladni racionalisti, južnjaki ste ljudje temperamentni. Mi bi rekli: preveč zunanji. Nam teče življenje kot reka pod ledeno skorjo: smotreno, zavestno, ciljno. Mogoče je baš ta smotrenost najlepše, česar smo življenju deležni.

—:—

Svetovno vojno smo doživljali bolj od strani nego direktno. Zato zelo posredno umevamo sodobno Evropo in njene težnje. Morda smo v tem pogledu prestrogi konservativci; mogoče, pravim. A eno stoji: naše življenje sloni še vedno na neporušljivih etičnih načelih, ki so nam dajala vsebino že pred vojnim časom. Zgradba naše notranjosti ni narušena. Celi smo in ljudje, in obsojamo vse, kar se ne sklada s človečanstvom.

—:—

Naše politično življenje nosi na sebi pečat umirjenosti. Socializem poznamo in ga izvajamo,

V tem se docela razlikujemo od Evrope brez miru. Naš socializem pa je drugačnega kova nego nemški ali ruski; on je last celokupnega našega delavstva in meščanstva, tudi tistega, ki še čuti na sebi verige konvencionalnosti. Naš socializem ni lov za neprevdarjenimi mačeli, temveč nekake vrste etična življenjska ideologija, katere se učimo na vseh poljih in ki jo praktično posvečujemo z dejanji.

—:—

Socialnih potresov ne poznamo. V naši industriji vlada sicer delen zastoj, ki izziva tu in tam tudi drobne krize; a štrajkov, ki so do nedavno bili v Evropi vsakdanji pojav, vendar nimamo. V kolikor ne utegnemo več delati v tvornicah, se vračamo k zemlji; in dobro nam je.

—:—

Naša umetnost se razvija času primerno. Ibsenov, Björnsonov, Strindbergov seveda nimamo več. (Vendar Strindberga doma ne cenimo tako kakor ga čita tujina.) Tudi dobri Arne Garborg je umrl. Larssona ni več med živimi, in Grieg, poleg Sindinga v evropskem glasbenem svetu najbolj znana potencia skandinavskih dežel, počiva že precej časa v zemlji. A duh vseh teh velikanov — in še ene žene — živi med nami; živi, bdi in čuva, da ne zajdemo v močvirje evropskega nečlovečanstva. Selmo Lagerlöfovo cenimo drugače kot n. pr. Nemci in Francozi:

Književnost in umetnost

Glasbeni večer gojencev glasbene matice v Trstu se je vršil dne 7. aprila t. l. pri Sv. Jakobu. Obisk bogat. Zunanji uspeh večera sijajen in od poslušalcev zasledovan z zanimanjem. Nasproti prejšnjim matičnim večerom je ta za en korak naprej. Nastopili so gojenci violinskega učitelja in štirih klavirskih učiteljev.

Violinski učenci so nastopili posamezno in v skupinah. Med temi sta se odlikovala najbolj mali Šuman in Hočevar Josip, in sicer predvsem zaradi odločnega nastopa. Ker niso izbrane skladbe stavile glede vrednosti, razumevanja in čustva prav velikih zahtev, ni bilo mogoče izreči točne sodbe o njih talentu.

Od klavirskih učencev je dal g. Pervanja igrati dve lastni skladbi. Ta metoda je v mnogih obzirih simpatična. Način igranja teh je normalno udarjanje s prsti, in sicer precej trdo. Skladbi sta bili tehnično nekoliko pretežki za izvajalca in sta napravili vtis, da sta predolgi in vsebinsko zelo šibki. G. Chiurkow je nastopila z nekaterimi zelo marljivimi gojenci. Naučila je tudi Schubertov: Impromptu na tisti način kakor učijo literaturo povprečno po vseh glasb. šolah. Njeni gojenci (oz. gojenke) igrajo nekoliko mehkejše kot prejšnji.

G. Šonc se je potrudil, da je izbral iz literature še nekatere boljše reči. Njegovi učenci so precej izbrani in njegova klavirska tehnika se precej približuje moderni, solidna je, mehka in gotova.

Končno so nastopili Kumarjevi gojenci. Tedaj so se razpršile megle in izginil vsak dvom, spoznali smo, da je potrebna za umetniško interpretacijo na eni strani čisto naravna tehnika in artikulacija, ki je

ne vsled njenega romana «Gösta Berling», nego radi njene knjige o živalih, takozvanega Lagerlöfinega prirodropisa. To delo nam je njena najzlahtnejša umetnina.

—:—

O vas južnjakih sodimo različno. Daleč narazen smo, in malo se poznamo. Nemci so nam zemljepisno bližji. Zanje se tudi kdaj in kje zavzemamo, dasi odklanjamo njihove slabe industrijske izdelke. Simpatije Skandinavcev do njih so bolj platoničnega nego interesnega značaja. A v ogenj tudi zanje ne gremo, dasi deloma obsojamo Francoze, pri tem pa previdno bemo angleške liste.

—:—

Med nami in Evropo zija precejšnja razpoka. Ključ k temu najdete v dejstvu, da nismo direktni dediči svetovne vojne. Živimo zase. Smo zgolj gledalci, ne sodelavci v evropskem koncertu. Nam so vsi ljudje enako vredni. Izrastkov povojne psihoze ne poznamo. Pri nas je več ali manj nivelirano, hotenje se zliva v dejstvovanje, teorija v prakso, duh v srce. Smo pač v starem «konservativnem» tiru, naš razvoj je počasnejši od vašega, zato pa gotovejši. In pri vsem tem se ne počutimo prav nič nesrečne ali prikrajšane; občutek, ki je Neskandinavcu menda neznan.

Stockholm-Kristijanija.

Prof. A. S.

zrasla iz najmanjših motivov kakor tudi iz največjih perijod in se zmeraj ozira na celotno zgradbo, na drugi strani pa čisto posebna, s poezijo ožarjena duša, ki zajema iz vsake skladbe to sveto luč in jo vdihne vsakemu izvajalcu v srce z nezmanjšano silo, da izžareva iz njega kot lastni občutek. Skladbe, izvajane od teh učencev, vse samo naše, samo slovenske, so dosegle (v kolikor se je na pretrdem klavirju dalo) višek; povzpele so se na stopnjo umetnosti. Iz hvaležnosti so ti gojenci poklonili svojemu učitelju šop cvetlic in preprost lovorjev venec: Najzrelejši med njimi (Godina Vijolica, Dušan Marčelja) so jasno pokazali, kod gre naša pot; dal Bog, da bi jih hodilo mnogo po nji.

Ivan Grbec.

Edition slave (Wien I, Himmelpfortgasse 13) je izdala več znamenitih del v hrvatskem prevodu. Naj nekatere navedemo:

Camille Maclair: «Povijest evropske muzike» (od l. 1850—1914). Ljudi, misli njihove i djela. Cena (v dinarjih): 60.

Romen Rolan: **Bethovenov život**. Cena 12 din.

H. Barbusse: **Intelektualcima**. Cena 12 din.

Maksim Gorki: **Leto**. Roman iz ruskega vaškega življenja. Cena 18 din.

Al. Blok: **Poslednji dani carske Rusije**. Cena 18 din.

M. Arcibašev: **Smrt Ivana Landea**. Roman. Cena 18 din.

P. Korjović: **Zenidba Miloševa**. Romantična opera v 3. dejanjih. (Pravkar izišlo).

Upton Sinclair: **Car Ugalj**. Roman iz življenja ameriških rudarjev. Cena 48 din.

Založništvo ima tudi muzikalije in izdaja periodični pregled «Knjiga - Muzika» (doslej 2 številki),

RAZNE VESTI

KONTRASTI

Dne 19. aprila t. l. je pisal «Il Popolo di Trieste» v članku «Predno se protokolira Tržaška šolska zadruga» med drugim tudi sledeče:

Po približno dveh letih poslovanja Trž. šolske zadruge se more ugotoviti, da je postala ista, tako po ustroju poslovanja kakor po cenah, po kakršnih prodaja posebno zvezke in slične predmete, namesto koristna, naravnost škodljiva gospodarstvu rodbin učencev in šolskim namenom sploh, obenem pa tudi vzrok najtežje škode razredu trgovcev in posebno malih, za katere je naravnost gospodarsko uničenje, ker jim onemogoča obstanek in je vzrok več za pospešenje brezposelnosti.

Neglede na razne ugodnosti, ki jih ima Trž. šolska zadruga pri davkih, skladiščih, prodajanju po učiteljstvu itd., prodaja učencem zvezke in druge šolske predmete po višjih cenah kakor jih imajo trgovine na drobno.

Misliti bi se moglo, da učenci in njih stariši lahko kupujejo namesto pri učiteljih, po ugodnejših cenah po prodajalnah, ampak to si je mogoče le «misliti»: v resnici se to povečini ne godi in ne more zgoditi, ker je učerec pod kontrolo učiteljev, ki so tudi združniki in velik del teh, bodisi iz gorečnosti ali zato, da oskrbi zadruški dobiček in zmanjšajo svojo zalogo, prisili učence, da kupujejo pri njih. Če zapazijo, da ima učenec zvezek, kupljen drugje, različen po kakšni malenkosti, dasi morda boljši, ga zavržejo ali prepovejo.

Prodajanje zvezkov in šolskih reči v šolah je tudi zelo škodljiva šolski disciplini. Predvsem pa s prodajanjem na drobno in s potrebnim zapisovanjem izgubijo učitelji in učenci mnogo časa, ki se održe pouku.

Disciplina in spoštovanje učenca do učitelja popuščata, ker se v učenčevih možganih pojavi prepričanje, da je učitelj prodajalec in to tem bolj, ker ve učenec, kadar kupi od učitelja, da plača mnogo več kot v trgovini. Da bo učitelj obdržal ves svoj ugled, ne sme biti med njim in učencem nikakih interesnih stikov. —

Tako torej list o Trž. šolski zadrugi, ki jo je pri ustanovitvi podprla vlada in ki bi bila sedaj rada vpisana (registrirana) pri Trž. trgovskem in pomorskem sodišču.

Mi se nočemo spuščati v stvar samo, je li dobra ali ne, omenjamo le, da se je na učiteljstvo svoj čas od uradnih strani pritiskalo radi podpiranja te zadruge, a da je zdaj črno, kar je bilo prej belo. Tudi neprijetnosti je že kdo imel radi stvari. Pa kaj hočemo? — Po pravici povedano, je zelo nerodno, če je s človekom tako, ko z onim, ki je gnal osla v mlin!

NE VALJA

Javljeno bi učiteljstvu, da traju uskrnski praznici do srede iza ovih blagdana. No nekoli učitelji i učiteljice medjutim doznaše, da se praznici produžuju do petka, pa tako jedni ni ne dodjoše one srede u školu, a drugi dodješe, te odmah otpustiše decu kući. Deca, naravno, dodjoše u sredu iza blagdana u školu, a kad tamo, ne videše učitelja-icu, te otdjoše kući «dužog nosa» ne znajući sami, zašto nema njihovog učitelja; druga decu nevoljno su ostavila školu, kad im reče učitelj, da traju praznici

do petka. Mi ovaj postupak sa strane škol, vlasti ne odobravamo, što naime nisu o tome obavestili pravodobno podredjeno učiteljstvo; a ne odobravamo ni postupak ovih kolega i kolegica. Kad su od škole 2 i 4 km, pak poslati ih kući, a da nisu se okoristila svojim trudom i hodom — to ne valja! Takav postupak vredja učenike i njihove roditelje, koji će pravom uskliknuti: Badava si dete moje, trgalo cipele do škole! Da ovakov postupak ozlovoljuje decu i roditelje, očevidno je, a vodi stalno k neuredu polasku škole. A s druge strane, ovakov učiteljev netaktičan postupak baca na nj debelu senu, koji će ga pred decom i narodom omalovažiti, te će njegov ugled pasti mu u njegovim očima. Hrvatski pak učitelj Istre ne bi smio tako bagatilizirati školu, učenike i njihove roditelje. Ovo su možda malenkosti, ali nisu, ako im se pogledaju posledice.

Mi shvaćamo stvar ovako: Kada već učenik dodje u školu, njega ne smije učitelj poslati kući, a da ga nije podučavao. Došao je on u školu trudan i željan nauke, zato učiteljeva je sveta dužnost da mu odovolji srcu, te ne poslati ga kući, dok se nije dulje ili kraće s njime pozabavio; pak kada su prisutni učenici nešto u školi pridobili, jedva tada može ih učitelj otpustiti kući. Inače — zlo je! Zlo, što je ujedno loše znamenje po dotičnog učitelja. Stvar je ista kada samo malo dece dodje u školu po zlu vremenu ili u polublagdanima. Tu opet ne smije učitelj-ica onako hladnokrvno otpustiti kući decu veleći im: Danas vas je malo, idite kući! Ovo nevalja, pa nije u skladu ni sa zakonima, ni sa učiteljskim dužnostima. Narod i deca pravom će reći: Učitelju, plaćen si — radi! Na um a i na usta pasti će mu i druge reči, što im ne bi smio savestan učitelj prigovoriti, jer su pravedne i jer im je on dao povod. — Na ovaj način učitelj gubi na ugledu i časti. — Da se svrnemo na onu sredu po Uskrsu, reći ćemo, da je svaki učitelj morao doći u školu, kad su već došla decu u školu, pošto im se reklo, da počima opet škola u taj dan. — Morao doći učitelj u školu i držati obuku; pa makar je ne držao u koji drugi dan, o čemu moraju biti učenici dašto obavješteni.

—:—

Pevski zbor «Zveze». Vaje: za Goričane v Gorici dne 3. maja; za Goričane in Tolmince v Gorici 10. maja, ob 8. uri; za Tržačane, Sežančane in Postojnčane v Trstu pri Sv. Jakobu 13. maja ob 8½ v navadnih prostorih. Skupna glavna vaja 19. maja pri Sv. Jakobu v Trstu, in sicer za Tržačane ob 5., za vse skupaj ob 8. uri zvečer.

Dne 20. maja predpoldne ob 10. uri «matinè» pri Sv. Jakobu, popoldne koncert na Kontovelju ob 4. uri. — Ker je to prva preizkušnja pred italijanskimi strokovnjaki, ki so povabljeni na prireditve, se pozivljajo vsi člani pevskega zbora, da se temeljito pripravijo in da se udeležijo točno vseh napovedanih vaj.

Slovenska Šol. Matica: Prosim poverjenike v Italiji, da poberejo članarino za to leto od vsacega člana po 6 L ter odpošljejo do 15. maja podpisane predsedniku denar in imenik. — Germek.

Mladinske pesmi za šolsko in izvenšolsko vporabo ne izidejo maja, ampak po sklepu seje zveznega vodstva v septembru, v večjem formatu in v treh stopnjah.

«Novega Roda» majeva številka izide 4. maja,